

Bankrot slovenskega liberalizma.

Za božič se je pri nas spremenil režim in novi gospodarji domovine so proglasili za izvor vsega zla prejšnjo usedrjavno stranko, pri kateri so nedavno še sami vneto sodelovali. In kaj je storila ta stranka? Njeni voditelji so bili zaradi izgube oblasti tako omamljeni, da v času volitev še sami niso vedeli, ali so z vlado ali v opoziciji. Ves trop pristavev stranke jo je pa seveda nemudoma zapustil in začel odobravati novi režim. Mnogi so videli v tem prizoru višek politične demoralizacije pri nas.

Toda motili so se; prišle so še hujše stvari. Komaj se je po spomladanskih volitvah sestala nova skupščina, je padla vlada, v novi kabinet je pa vstopil voditelj stranke, proti kateri so se novoizvoljeni slovenski poslanci v času volitev največ borili. In tedaj se je zgodilo nekaj edinstvenega: ne samo volilci, ampak tudi velika večina novih poslancev s svojim bivšim ministrom vred je izdala svojega voditelja in začela odobravati novi režim. Prizor, ki je brez primere v naši politični zgodovini.

Za take politične skoke in kompromise je treba posebne vrste ljudi. Glavni pogoj je, da nimajo lastnega prepričanja, da niso zakoreninjeni nikjer, da je njihovo življenje brez objektivnega cilja in smisla. Kdor hoče postati dober akrobat, mora vreči ves ta balast čez krov. In v resnici je težko najti bolj tipičen primer kombinacije političnega žonglerstva in cinizma, kakor jo kaže zadnja generacija slovenskih liberalcev, ki je prišla na površje po svetovni vojni.

Njeni voditelji so vstopili v naše javno življenje pod gesli demokracije, pacifizma in samoodločbe narodov. Za svojega vzornika so proglašali Masaryka. Danes so seveda ta gesla povsod po Evropi v zatonu. Socialni konflikti so postali preostri in obstoječi družbeni red se poskuša ohraniti z drugačnimi, ne več liberalno-demokracijskimi metodami. Toda ta proces se vrši drugod v obliki borbe novih ljudi, novih gibanj, novih generacij proti predstavnikom liberalizma. In če se dvigne Croce ali kak drug liberalni ideolog v obrambo idealov svoje generacije, je odziv sicer majhen, vendar pa vzbuja tako pogumno priznanje k izgubljeni stvari spoštovanje tudi pri nasprotnikih.

Pri naših liberalcih je vse to drugače. 6. januarja 1929 ni bilo med njimi niti enega, ki bi začutil, da se je v njem in okoli njega nekaj zrušilo, niti enega, ki bi tedaj ali kadarkoli pozneje stavil vprašanje demokracije in diktature kot vprašanje principov in vesti. Vse to je bilo vedno postranska stvar; važno je bilo le, kdo bo minister ali ban. Vse to dokazuje, koliko so bila zanje v resnici vredna načela, ki so jih pro-

glašali za ideale svoje mladosti in življenja, za smisel svojega dela. — Druga točka njihovega takoimenovanega programa je svobodomi-
selstvo. V tem oziru se morejo sklicevati na dolgo tradicijo, ki sega na-
zaj v čase Mladoslavencev ali celo v dobo slovenskega prosvetljenstva.
Toda v vsej tej borbi je kazal naš liberalizem vedno mnogo manj iz-
grajenosti in notranje trdnosti kakor pa njegov nasprotnik. Kako da-
leč je pa tudi v tem oziru zadnja generacija prekosila vse svoje na-
sprotnice, je pokazal zadnji evharistični kongres.

Nič drugače ni z idejo popolnega unitarizma in integralnega jugo-
slovenstva, ki jo proglašajo od l. 1918. dalje bolj ali manj vse liberalne
frakcije za svoj ideal. Ob njenem rojstvu je stala špekulacija, da bodo
zveze z Beogradom nadomestile pomanjkanje zakoreninjenosti v slo-
venskem življenju in naklonile toliko zaželeno oblast v Sloveniji. Zato
ta ideologija nikdar ni čutila potrebe po knjigah in revijah, pisanih
v njenem duhu, in je ostala idejno borna in konfuzna; vse je bilo pač
le taktika in račun.

In tako vodijo vsa pota do istega rezultata. Po Evropi je danes še
mnogo liberalcev, ki so tako globoko verni in zakoreninjeni v tradiciji
19. stoletja, da se ob misli nanje spomnimo rimskega gesla: *victrix
causa diis placuit, sed victa Catoni*, ali pa onega Luthrovega: *hier
steh' ich und kann nicht anders, Gott helfe mir, Amen*. Slovenski libe-
ralizem pa more vedno še tudi drugače. Voditelji ne motijo ideolo-
gije 19. stoletja, ker jim je šele povojna inflacija izoblikovala značaj
in ustvarila premoženje. Inflacija je ključ za razumevanje vse izko-
reninjenosti, nenačelnosti, cinizma in akrobatstva teh *nouveaux riches*.

Jasno je, da taki voditelji ne morejo imeti zase niti mladine, niti
bodočnosti. Razklani v več grup, ki vneto intrigirajo druga zoper drugo,
poznajo vsi skupaj le en cilj: priti za vsako ceno do oblasti. Izgubili so
sleherni kompas. Slovenski liberalizem ne končuje v viharjih in pre-
vratih, kot nositelj nekih miselnih in etičnih vrednot, pač pa se nacio-
nalno in socialno izkoreninjen razkraja v praznoti duha in v cinični
borbi za grobo korist.

Observer.

Slovenska povojna katoliška lirika

Ivo Brnčič.

V vsej minljivosti in izpremenljivosti estetskih vrednot je lirika še
najstalnejša literarna vrsta, saj zajema iz človekovega bedenja
in vzhičenja, iz radosti in bolečine med stvarmi, ki so v vseh časih vzbujale
močno, iskreno in neposredno čustveno napetost golega majhnega
človeškega bitja v njegovem boju za njegovo nebogljeno človeško